

# EL BE



# EL IMPAR

# NEGRE

SETMANARI SATÍRIC.

## Punts de vista

# L'HUMOR EN LA LITERATURA

per J.B. XURIGUERA

**U**na persona amiga em demana, per a dis-treure's, un llibre humorístic i això em presenta un problema complicat, perquè jo considero l'humor com el capítol més seriós de la literatura.

No cal repetir, ara, que hi ha diverses menes d'humor, i aquestes s'adapten al caràcter de cadascú. Conec persones que prefereixen els acudits perquè són la manifestació humorística més ràpida i directa. N'hi ha d'altres que senten delectança per l'humor cru i esbatanat. D'altres, en canvi, cerquen el to irònic, fi i delicat, que escau millor a llur esperit sensible.

Aquí a Catalunya tenim, en el camp de la literatura, una llarga tradició de l'humor. Hem escrit i publicat centenars de poesies i contes «per a fer riure». Eren les composicions festives dels nostres setmanaris, o bé els monòlegs per a recitar en societat, o bé les obres de teatre populars. Des dels personatges ridiculitzats de la nostra escena del XVIII-cents, fins als poemes humorístics que ha publicat la casa Millà, i els nombrosos setmanaris dedicats a les diverses activitats humanes però sempre a través de l'humor, s'ha recorregut un camí molt llarg.

La rialla i les llàgrimes són els conceptes literaris que atenyen més directament el poble. Hom diria que són elements simples que poden ésser assimilats amb rapidesa, sense esforç ni atencions especials. Al contrari, ajuden a allunyar els maldecaps i les preocupacions, agrada d'escoltar-los i produeixen un plaer. Els setmanaris més populars, des de «L'Esquella» al «Be Negre», i de les antigues representacions de «La Gata» fins al contemporani Lluís Elies, s'ha provat a bastament que l'humor és una planta ben arrelada a Catalunya. Potser trobaríem les causes d'aquest fet en la necessitat que ha tingut massa sovint de refugiar-se en l'humor per a obrir la boca i manifestar els sentiments, però, sigui com sigui, el resultat és innegable.

En aquest terreny s'havia arribat tan lluny, que hi hagué un moment en què tothom creia que no es podia escriure en català si no era emprant el to humorístic, i quan Eduard Vidal escriví el primer drama en català: «Tal faràs, tal trobaràs», que es representà al Teatre

Principal de Barcelona els primers d'abril de 1865, tothom cregué que el públic no el resistiria, i els actors aquell dia no van dinar de tan nerviosos que estaven.

I bé; l'humor no és una ciència exacta sinó un vehicle o una facultat, i és naturalment múltiple i divers. Entre les diferents classes d'humor, quina hauríem d'escollir? Enumerem-ne algunes, encara que sigui sense ordre ni concert: «El lloro, el moro i el mico», Lleó Fontova, Albert Llanes, Santiago Russinyol, Josep Santpere, etcètera. Es podria escriure una biblioteca sencera sobre aquests noms, perquè tots tenen un valor universal.

Però en el món hi ha, també, d'altres humors que són producte característic de la psicologia de cada poble: el francès, l'anglès, l'italià, l'alemany, en fi. Abans de la guerra, els contes jueus adquiriren un gran renom. Després, s'estengué molt l'humor anomenat «negre». Sempre es troba una part del poble que abraça una especialitat, probablement obeint les lleis del temperament: infantil, delicat, irònic, obert, desordenat, sarcàstic, violent.

Però nosaltres, per quin humor ens inclinàriem? ¿Ens quedariem amb la gràcia reposada de Goldoni i Molière? ¿O bé amb la intenció maliciosa de Courteline i Achard? ¿O, encara, amb la cruesa agosarada de Ionescu i Brecht?

No volem emetre, aquí, una opinió personal perquè no es tracta amb aquestes ratlles de convèncer ningú. I perquè seria difícil de decidir-se. Els noms esmentats, i molts d'altres que es podrien afegir, formen part del contingut humà en la literatura.

En tot cas demanariem només, en general, una mostra d'humor que tingués qualitats, que no caigués en la carrincloneria, que fos tractat amb talent i no manqués d'un sentit artístic elevat. Es a dir, que fos una contribució noble i digna a la resta de la producció literària.

I, sobretot, evitariem amb tota cura de nodrir-nos exclusivament de producció humorística. Bo és de conèixer allò que s'escriu en aquest camp, però també cal estendre la nostra atenció cap a les altres branques del treball intel·lectual, i no oblidem que és el conjunt de l'obra literària que ha de servir a la nostra cultura i a l'esplai del nostre esperit.